

De Renaissance en de nieuwe tijd

De wereld wordt alsmaar groter, door de uitvinding van het kompas en de hoekmeter worden expedities naar verre landen alsmaar makkelijker. De ontdekking van Amerika door Christoffel Columbus in 1492 opent een totaal nieuwe wereld voor botanici. In de voetsporen van de ontdekkingsreizigers volgen de geneesheren-apothekers, natuuronderzoekers en botanici, talrijke exotische en vreemde planten bereiken Europa.

Botanica wordt een echt vak, aan diverse universiteiten (Padua, Pisa, Leiden, Montpellier..) ontstaan botanische tuinen, het worden echte onderzoekslaboratoria. De beroemdste botanici doceren in Leiden, directeur Dirk Outgaertszoon Cluyt (Theodorus Augerius Clutius) heeft er mede dankzij de hulp van Charles de l' Ecluse (Carolus Clutius) een indrukwekkende collectie planten samengebracht en deze collectie blijft maar groeien.

Planten die wij nu alledaags vinden brachten de botanici in ware verrukking : katoenstruik, aubergine, citroenboom, ridderspoor, judasboom, gladiolen, tomaten, daglelies, oregano, aardbeiboom, sinaasappelboom, aardappelen...

Renaissance : grote botanici in Vlaanderen

Reeds zeer snel bouwen de tuiniers en botanici uit de Nederlanden een stevige reputatie op. **Matthias de l' Obel** getuigt in zijn in 1576 uitgegeven werk *Plantarum seu stirpium historia*, dat de Nederlanden beschouwd kunnen worden als de grootste winkel van Europa, waar over land en zee van alles wat speciaal is of eigenaardig werd aangevoerd en alle botanische rijkdommen van Europa, Azie en Afrika zijn verzameld. Bovendien bestempelt hij in dit zelfde werk de Belgen ook als ware grootmeesters in het kweken en telen van planten.

Pieter van Coudenberghe (1525-1594) apotheker uit Antwerpen legt vanaf 1548 een schitterende privétuin van 2 ha aan te Borgerhout. Bijna alle bekende botanici uit zijn tijd bezoeken de tuin en bewonderen er de honderden bijzondere planten en exoten (agave, tomaat, aubergine, andijvie, schorseneer, dragant, gele lupine, wonderappel, italiaanse cypres....) Om zijn exotische soorten tijdens de winter te kunnen bewaren maakt Van Coudenberghe gebruik van een half ingegraven ruimte : een gematigde serre. Maar Pieter van Coudenberghe heeft concurrenten, zo zijn er o.a Geraard van Veltwijck(1505-1555) die er via zijn diplomatieke missies in slaagt een bijzondere verzameling zeldzame planten mee te brengen. Ook Jan de Briançon uit Mechelen beschikt over een mooie collectie die vaak door botanici geraadpleegd wordt.

Rembert Dodoens, Mechels botanist, geneesheer en aardrijkskundige geeft in 1554 de eerste Vlaamse editie uit van zijn grote geschiedenis van de planten : ' Cruydenboek '. Het werk bevat 1060 beschrijvingen van planten en 719 gravures. Dodoens is een pionier omdat hij zijn boeken niet alleen ook in het Nederlands en Frans uitgeeft, maar tevens ook bijdroeg tot een classificatie van de plantenwereld volgens hun gemeenschappelijke kenmerken. Onder zijn impuls zal de botanische tuin van Leiden ook groter en rijker worden dan deze van Padua.

De eerste tuinen te Brugge

De oudste teksten die gewag maken van tuinen in Brugge, dateren uit de twaalfde en dertiende eeuw. Bij de Hoogstraat lag een boomgaard die zo uitgestrekt was dat hij zijn naam gaf aan de straat die er langs liep. Brugge telde weldra niet minder dan acht Boomgaardstraten, die telkens verwezen naar een aldaar gelegen boomgaard. In 1244 werd een terrein dat de naam Den Wijngaard droeg, overgedragen aan de Begijnen, die er zich vestigden. Reeds lang voordien was deze grond als gunstig voor wijngaarden gekend. Verder was er in Brugge ook een Berkenstraat, een Kersenboomstraat, een Bollaardstraat (bollaard= afgeknotte boom), een Lindenstraat, Balsemboomstraat, Kastanjeboomstraat en Rozemarijnstraat.

Onder de Bourgondische vorsten namen de tuinen en het tuinieren een hoge vlucht. Ieder groot hotel in Brugge had zijn eigen tuin.

Episode uit leven van heilige Lucia, 1480, schilder onbekend, bewaard in de St-Jacobskerk te Brugge. De heilige Lucia loopt over een grasveld met wilde bloemen, bemerk ook de ommuurde binnentuin met netjes afgelijnde parterres en de achterliggende boomgaard. (St-Jacobskerk, Brugge)

De Vlaamse plantkundige en arts Rembert Dodoens werd omstreeks 1517 geboren in Mechelen. Rembert Dodoens was een belangrijk geneeskundige. In 1554 verscheen in het Nederlands zijn "Cruydenboek", dit verdeelde de plantenwereld in zes groepen. Het "Cruydenboek" verscheen in 1557 in een Franse vertaling. In 1583 volgde een Latijnse uitgave.